

มะเร็งท่อน้ำดี

สถานการณ์ของมะเร็งตับและท่อน้ำดีในประเทศไทย พบมีอุบัติการณ์ของมะเร็งท่อน้ำดีสูงที่สุดในโลก พบผู้ป่วยรายใหม่ จำนวน 18,917 ราย เป็นเพศชาย 13,152 ราย และเพศหญิง 5,765 ราย และพบมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีผู้ป่วยเสียชีวิตจากมะเร็งตับและท่อน้ำดีปีละประมาณ 13,900 ราย

มะเร็งท่อน้ำดีแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

- **มะเร็งท่อน้ำดีภายในตับ** (Intrahepatic cholangiocarcinoma) เกิดจากเซลล์ของเยื่อท่อน้ำดีในตับมักมาด้วยก้อนเนื้องอกหรือท่อน้ำดีในตับโป่งพอง ผู้ป่วยกลุ่มนี้มักไม่มีอาการ ตัวเหลือง ตาเหลือง
- **มะเร็งท่อน้ำดีภายนอกตับ** (Extrahepatic cholangiocarcinoma) เกิดที่ท่อน้ำดีใหญ่ตั้งแต่ขั้วตับจนถึงท่อน้ำดีร่วมส่วนปลาย มะเร็งชนิดนี้ทำให้เกิดการอุดตันของท่อน้ำดี ส่งผลให้ผู้ป่วยมีอาการตัวเหลือง ตาเหลือง

กลุ่มเสี่ยง

ผู้ที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไปและ
มีประวัติข้อใดข้อหนึ่ง ดังนี้

1. มีประวัติติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับ
2. เคยกินยาถ่ายพยาธิใบไม้ตับ
3. มีประวัติการกินปลาน้ำจืดสุกๆ ดิบๆ
4. มีประวัติญาติพี่น้องเป็นมะเร็งท่อน้ำดี

ตรวจก่อน

มะเร็งท่อน้ำดี ระยะเริ่มต้น ไม่มีอาการ แต่เราสามารถตรวจค้นหาท่อน้ำดีก่อนมีอาการได้ โดยการทำอัลตราซาวด์(Ultrasound)ช่องท้องในประชากรกลุ่มเสี่ยงต่อโรคมะเร็งท่อน้ำดี การตรวจอัลตราซาวด์ไม่ทำให้เจ็บปวดและใช้เวลาไม่มาก

เจอก่อน

เมื่อเจอความผิดปกติที่สงสัยว่าอาจจะเป็นมะเร็งท่อน้ำดีจะมีการตรวจวินิจฉัยเพิ่มเติมด้วยเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ (CT scan) หรือเอกซเรย์คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า (MRI) เพื่อยืนยันว่าเป็นมะเร็งท่อน้ำดีหรือไม่ โดยการตรวจทั้งสองวิธีนี้ไม่ทำให้เจ็บปวดแต่อย่างไร

ผ่าตัดก่อน

การรักษามะเร็งท่อน้ำดีระยะเริ่มต้น มีวิธีการรักษาวิธีเดียวเท่านั้น คือ ใช้การผ่าตัด โดยสามารถผ่าตัดแบบเปิดหรือผ่าตัดแบบส่องกล้อง ผู้ป่วยมะเร็งท่อน้ำดีระยะเริ่มต้นมีความเสี่ยงต่อการผ่าตัดน้อยกว่าผู้ป่วยมะเร็งท่อน้ำดีในระยะลุกลาม

หายก่อน

ผู้ป่วยมะเร็งท่อน้ำดีระยะเริ่มต้นที่ได้รับการผ่าตัด มีโอกาสหายขาดสูงถึง 90% และสามารถกลับไปใช้ชีวิตตามปกติ ตรงข้ามกับผู้ป่วยระยะลุกลามไม่ว่าจะรักษาด้วยวิธีใดส่วนใหญ่เสียชีวิตภายใน 1 ปี

มะเร็งตับ และมะเร็งท่อน้ำดี

ข้อมูลโดย

สถาบันมะเร็งแห่งชาติ กรมการแพทย์

กระทรวงสาธารณสุข

ผลิตโดย

ศูนย์ประสานงานผู้ป่วยมะเร็ง

และกลุ่มงานสุขศึกษา

โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ อุบลราชธานี

มะเร็งตับ

มะเร็งตับ พบมากเป็นอันดับ 1 ของประเทศ และพบในเพศชายมากกว่าเพศหญิง 2 เท่าขึ้นไป

- โรคมะเร็งตับที่พบมากในประเทศไทยมี 2 ชนิด คือ โรคมะเร็งของเซลล์ตับ และโรคมะเร็งท่อน้ำดีตับ
- โรคมะเร็งท่อน้ำดีตับ พบมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ
- การรักษาโรคมะเร็งตับยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร มีอัตราการอยู่รอดต่ำมาก

สาเหตุ

1. การเป็นพาหะของไวรัสตับอักเสบบี ชนิดบี เป็นสาเหตุที่สำคัญที่สุดในการเกิดโรคมะเร็งของเซลล์ตับในคนไทย
2. โรคมะเร็งท่อน้ำดีตับ เกิดเนื่องจากพยาธิใบไม้ตับ เป็นสาเหตุสำคัญร่วมกับการรับประทานอาหารที่มีดินประสิว (ไนเตรท) และไนไตรท์ เช่น ปลาจ่อม ปลาจุ่ม ปลาต้ม แหนม ไส้กรอก เบคอน ฯลฯ
3. การดื่มสุราเป็นประจำและการเคี้ยวหมาก
4. สารพิษอัลฟาทอกซินซึ่งเกิดจากเชื้อราบางชนิด พบในอาหารประเภทถั่ว ข้าวโพด พริกแห้ง เป็นสาเหตุสำคัญในการทำให้เกิดโรคมะเร็งตับในประเทศจีนและแอฟริกา
5. ไวรัสตับอักเสบบี ชนิดซี เป็นปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญของการเกิดโรคมะเร็งตับในประเทศญี่ปุ่น ยุโรป และบางส่วนของประเทศไทย

อาการ

1. เริ่มต้นด้วยอาการเบื่ออาหาร แน่นท้อง ท้องผูก
2. อ่อนเพลีย น้ำหนักลด และมีไข้ต่ำๆ
3. ปวดหรือเสียดชายโครงด้านขวา อาจคลำก้อนได้
4. ตัวเหลือง ตาเหลือง ท้องโตและบวมบริเวณขา ทั้ง 2 ข้าง

การวินิจฉัย

การตรวจและการรักษาโรคมะเร็งตับตั้งแต่ระยะเริ่มแรกจะได้ผลดี การวินิจฉัย ได้แก่

1. การตรวจหาระดับแอลฟาฟีโตโปรตีนในเลือด
2. การใช้เครื่องมือพิเศษ ได้แก่ เครื่องอัลตราซาวด์ เครื่องแสดงภาพอวัยวะด้วยรังสีไอโซโทป และเครื่องเอกซเรย์คอมพิวเตอร์
3. การดูลักษณะของเซลล์ด้วยการเจาะเอาเนื้อตับมาตรวจเพื่อวินิจฉัยทางพยาธิวิทยา

การรักษา

1. โดยการผ่าตัด
2. การฉีดยาเข้าก้อนมะเร็งโดยตรงในมะเร็งระยะเริ่มแรก
3. การฉีดยาเคมี หรือสารอุดตันเข้าเส้นเลือดแดงที่หล่อเลี้ยงก้อนมะเร็ง
4. การใช้ยาเคมีส่วนใหญ่รักษาเพื่อบรรเทาอาการ

การป้องกัน

1. ให้วัคซีนไวรัสตับอักเสบบี ชนิดบีในเด็กแรกเกิดทุกคน
2. ป้องกันและรักษาโรคพยาธิใบไม้ตับ
3. ปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมสุขภาพ
4. รับประทานอาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ
5. รับประทานผัก ผลไม้สด เป็นประจำ
6. หลีกเลี่ยงอาหารที่มีสารก่อมะเร็ง ได้แก่ อาหารที่มีราขึ้น อาหารใส่ดินประสิว (ไนเตรท) และไนไตรท์ เช่น ปลาจ่อม ปลาจุ่ม ปลาต้ม แหนม ไส้กรอก เบคอน ฯลฯ อาหารหมักดอง เค็มจัด เผ็ดจัด เนื้อสัตว์รมควัน ปิ้งย่าง ทอดจนไหม้เกรียม ไม่รับประทานปลาดิบๆ สุกๆ (เช่น ปลาซาบง ปลาตะเพียน ปลาแม่สะแตง)
7. เลิกสูบบุหรี่
8. เลิกดื่มสุรา
9. เลิกเคี้ยวหมาก
10. ลดความเครียด และออกกำลังกายเป็นประจำ

สิ่งผิดปกติที่ควรปรึกษาแพทย์

1. ผู้ที่เป็นพาหะของไวรัสตับอักเสบบีหรือเป็นโรคตับแข็ง
2. เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ
3. เบื่ออาหาร โดยไม่มีสาเหตุ
4. แน่นท้อง ท้องผูก ท้องอืด ท้องเฟ้อเป็นประจำ
5. อ่อนเพลีย น้ำหนักลดอย่างรวดเร็ว
6. มีไข้ต่ำๆ เป็นประจำ
7. ปวดหรือเสียดชายโครงด้านขวา หรือคลำพบก้อนในช่องท้อง